PROGRAM OCHRONY MNISZKA LEKARSKIEGO

Instytut Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich

Państwowy Instytut Badawczy

Poznań 10.06.2026

INSTYTUT WŁÓKIEN NATURALNYCH I ROŚLIN ZIELARSKICH PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Autorzy opracowania:

dr Katarzyna Wielgusz

mgr Aleksandra Konieczna

dr Przemysław Baraniecki

mgr inż. Jakub Postół

mgr Elżbieta Bilińska

Korekta redakcyjna:

Prof. dr hab. Renata Gaj

Instytut Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich -PIB

Program opracowany w ramach realizacji zadania 1.6 Dotacji Celowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi: Aktualizacja i opracowanie programów integrowanej ochrony roślin, integrowanej produkcji roślin oraz poradników sygnalizatora dla wybranych roślin włóknistych i zielarskich

FAZY ROZWOJOWE MNISZKA LEKARSKIEGO

KLUCZ DO OKREŚLENIA GŁÓWNYCH FAZ ROZWOJOWYCH MNISZKA LEKARSKIEGO

1. Główne fazy rozwojowe mniszka lekarskiego według skali BBCH

Faza rozwojowa	Oznaczenie fazy BBCH	Charakterystyka
Kiełkowanie – 0	00	Suche nasiona
	01	Początek pęcznienia nasion
	03	Koniec pęcznienia nasion
	05	Korzeń zarodkowy wyrasta z nasienia
	07	Hypokotyl z liścieniami (kiełek) przebija okrywę nasienną
	09	Liścienie przebijają się na powierzchnię gleby Rozwój liści
(główny pęd) – 1	10	Liścienie całkowicie rozwinięte, widoczny punkt wzrostu pierwszego liścia właściwego
	11	Rozwinięty pierwszy liść właściwy
	12	Faza 2 liścia
	13	Faza 3 liścia
	1.	Fazy trwają aż do pojawienia się wszystkich liści
	19	Faza 9 lub więcej liści
Rozwój kwiatostanu	51	Początek wzrostu pędu
	53	Pęd kwiatostanowy osiąga 30% typowej długości
	55	Widoczne pierwsze pojedyncze pąki kwiatowe głównego kwiatostanu (nadal zamknięte)
	57	Widoczne pierwsze pojedyncze pąki kwiatowe drugorzędowego kwiatostanu
	59	Widoczne pierwsze płatki kwiatków, kwiaty nadal zamknięte
Kwitnienie – 6	60	Otwarte pierwsze kwiaty (sporadycznie)
	61	Początek fazy kwitnienia: 10% otwartych kwiatów
	62	20% otwartych kwiatów
	63	30% otwartych kwiatów
	64	40% otwartych kwiatów
	65	Pełnia fazy kwitnienia: 50% otwartych kwiatów
	67	Końcowa faza kwitnienia, większość płatków opadła i zaschła
	69	Koniec fazy kwitnienia
Rozwój owoców – 7	71	Powstają pierwsze owoce
	72	20% owoców osiąga typową wielkość
	73	30% owoców osiąga typową wielkość
	74	40% owoców osiąga typową wielkość
	75	50% owoców osiąga typową wielkość
	76	60% owoców osiąga typową wielkość

	77	70% owoców osiąga typową wielkość
	78	80% owoców osiąga typową wielkość
	79	Wszystkie owoce osiągnęły typową wielkość
Dojrzewanie owoców i nasion – 8	81	Początek dojrzewania, 10% owoców lub 10% nasion uzyskuje typową barwę, nasiona suche i twarde
	85	50% owoców dojrzewa lub 50% nasion w typowym kolorze, nasiona suche i twarde
	89	Pełna dojrzałość: wszystkie nasiona uzyskały typową barwę
Zamieranie – 9	90	Liście i pędy zaczynają się przebarwiać
	92	20% liści żółknie i zamiera
	95	50% liści żółknie i zamiera
	97	Cała roślina lub części nadziemne zamierają
	99	Zebrane nasiona, okres spoczynku

Opis faz rozwojowych mniszka lekarskiego, podano wg: „Klucza do określania faz rozwojowych roślin jedno- i dwuliściennych w skali BBCH", opracowanego przez grupę roboczą BBCH, w tłumaczeniu i adaptacji Kazimierza Adamczewskiego i Kingi Matysiak, wydanie III uzupełnione, IOR-PIB Poznań, 2011.

Komentarz: **Program integrowanej ochrony mniszka lekarskiego przed chwastami, chorobami i szkodnikami został przygotowany na podstawie rejestru środków ochrony roślin MRiRW opublikowanego w czerwcu 2026 roku. Wszystkie środki należy używać zgodnie z etykietą stosowania środka ochrony roślin**

Uwaga: środki, mające w etykiecie zapis „**stosowanie środka ochrony roślin w uprawach i zastosowaniach małoobszarowych**" umożliwiają zwalczanie agrofagów (patogeny, szkodniki, chwasty) na warzywach, jednak odpowiedzialność za skuteczność działania i fitotoksyczność takich środków ochrony roślin ponosi wyłącznie ich użytkownik.

Obowiązkiem każdego użytkownika środka ochrony roślin jest zapoznanie się z treścią etykiety, zamieszczonej na danym produkcie

Etykiety-instrukcje stosowania środków ochrony roślin, wymienionych w niniejszym programie, można znaleźć na stronie internetowej MRiRW: **https://www.gov.pl/rolnictwo/etykiety-srodkow-ochrony-roslin**

WSTĘP

Mniszek lekarski (*Taraxacum officinale* L.) to roślina zielarska pochodząca z Azji Środkowej. Mniszek lekarski był początkowo importowany do Ameryki jako roślina spożywcza. Obecnie rozprzestrzenił się na wszystkie kontynenty.

T. officinale, należy do rodziny astrowatych (*Asteracea*). W uprawach konwencjonalnych, wielkoobszarowych uważany za chwast. Każda roślina produkuje średnio 5000 nasion przenoszonych przez wiatr. Są to byliny, które są odporne na trudne warunki glebowo-klimatyczne. Tolerują mokre i zwarte gleby, ubogie i suche.

Roślina zawiera dużo wapnia, żelaza, witaminy C i potasu, a przy tym jest niskokaloryczna. Z wyjątkiem pędów kwiatowych, reszta rośliny jest całkowicie jadalna.

Mniszek lekarski może być również korzystny w uprawie obok innych roślin. Ich jasne, pełne pyłku kwiaty przyciągają wiele pożytecznych owadów, takich jak szerszenie, biedronki, trzmiele i inne zapylacze. Długi, mocny korzeń palowy pomaga także w spulchnianiu gleby. Wrastając głęboko w ziemię, roślina udostępnia składniki odżywcze, do których inne rośliny mogą nie mieć dostępu. Mniszek lekarski preferuje glebę lekko kwaśną, o optymalnym pH 6,2-6,8. W przypadku uprawy na glebie żyznej lub wzbogaconej kompostem stosowanie dodatkowych nawozów nie jest konieczne.

Roślina jest coraz częściej uprawiana, gdyż stanowi bardzo cenny surowiec zielarski. Obecnie nie ma zarejestrowanych żadnych środków ochrony tej rośliny przez szkodnikami, chorobami czy chwastami. Dlatego producenci surowca zielarskiego z mniszka, muszą stosować tylko niechemiczne metody ochrony. Roślina jednak jest wysoce odporna i rzadko występują straty w plonach spowodowane chorobami czy szkodnikami.

CHOROBY								
Choroba / czynnik sprawczy	**Niechemiczne metody ochrony**	**Środek ochrony roślin**	**Substancja czynna, zawartość**	**Mechanizm działania substancji aktywnej**	**Dawka w kg (l)/ha lub stężenie %**	**Maksymalna liczba zabiegów /minimalny odstęp między zabiegami**	**Karencja [dni]**	**Dodatkowa informacja o stosowaniu środka /zabiegach**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
Zgorzel siewek Septorioza Alternarioza Mączniak prawdziwy	Zastosowanie głębokiej orki przedzimowej – w roku zakładania plantacji zmniejszy ryzyko wystąpienia porażenia. Pole należy oczyszczać z chwastów na początku rozwoju rozety liściowej, co zmniejszy ryzyko nalotu różnych owadów, które mogą przenosić zarodniki. Należy wysiewać tylko zdrowe nasiona czy sadzonki. Prawidłowa obsada roślin, czyli minimum 45 cm szerokość międzyrzędzi ograniczy przenoszenie się zarodników na kolejne rośliny. Bardzo ważny jest prawidłowy dobór stanowiska pod uprawę.- gleba o lekko kwaśnym pH. Należy wybierać do uprawy mniszka lekarskiego stanowisko, gdzie gleba była dobrze uprawiona, wolna od resztek pożniwnych. Młode rośliny należy przerywać, aby nie rosły zbyt gęsto.	Nie ma obecnie dostępnych środków chemicznych do ochrony przed tą chorobą.						

SZKODNIKI								
Organizm szkodliwy	**Niechemiczne metody ochrony**	**Środek ochrony roślin**	**Substancja czynna, zawartość**	**Działanie na roślinie i w stosunku do agrofaga**	**Dawka w kg (l)/ha lub stężenie %**	**Maksymalna liczba zabiegów /minimalny odstęp między zabiegami**	**Karencja [dni]**	**Dodatkowa informacja o stosowaniu środka /zabiegach**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
Gąsienice owadów	W uprawie mniszka ważne jest odpowiednio uprawione stanowisko, czyste od resztek pożniwnych. Mniszek bardzo silnie rozwija system korzeniowy, który może stanowić miejsce wniknięcia szkodników. Młode rośliny należy przerywać, aby nie rosły zbyt gęsto. Młode rośliny należy przerywać, aby nie rosły zbyt gęsto	Nie ma obecnie dostępnych środków chemicznych do ochrony przed tym szkodnikiem.						
Rolnice (*Agrotinae* sp.)								

CHWASTY								
Zwalczane chwasty	**Niechemiczne metody ochrony**	**Środek ochrony roślin**	**Substancja czynna, zawartość**	**Działanie na roślinie i w stosunku do agrofaga**	**Dawka w kg (l)/ha lub stężenie %**	**Maksymalna liczba zabiegów /minimalny odstęp między zabiegami**	**Karencja [dni]**	**Dodatkowa informacja o stosowaniu środka /zabiegach**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
Chwasty jednoliścienne **Chwasty dwuliścienne**	Zastosowanie głębokiej orki przedzimowej – w roku zakładania plantacji zmniejszy ryzyko wystąpienia chwastów. Pole należy oczyszczać z chwastów na początku rozwoju rozety liściowej, co zmniejszy ryzyko nalotu różnych owadów, które mogą przenosić zarodniki. Należy wysiewać tylko zdrowe nasiona czy sadzonki. Prawidłowa obsada roślin, czyli minimum 45 cm szerokość międzyrzędzi ograniczy przenoszenie się zarodników na kolejne rośliny. Bardzo ważny jest prawidłowy dobór stanowiska pod uprawę. - gleba o lekko kwaśnym pH. Należy wybierać do uprawy mniszka lekarskiego stanowisko, gdzie gleba była dobrze uprawiona, wolna od resztek pożniwnych. Młode rośliny należy przerywać, aby nie rosły zbyt gęsto.	Nie ma obecnie dostępnych środków chemicznych do ochrony przed tymi chwastami.						